

OM FORSKNINGSMOTALEN

Forskningsomtalen er laget av Folkehelseinstituttets område for helsetjenester, i et samarbeidsprosjekt med Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest. Omtalen skal være til støtte for beslutningstakere i kommunenes helse- og omsorgstjenester.

Kunnskapskommunen
Helse Omsorg Vest

FORSKNINGSOMTALE

Intensive familieverntiltak i hjemmet

Intensive familieverntiltak i hjemmet kan redusere risikoen for akutt plassering av barn utenfor hjemmet. Dette viser en systematisk oversikt og metaanalyse fra 2020.

Kunnskapssenteret i etat for barn og unge i Bergen kommune ønsket å få vite hvilke kompenserende tiltak som er effektive for å forebygge plassering av barn utenfor hjemmet.

HOVEDBUDSKAP

Den systematiske oversikten vurderte ulike intensive familieverntiltak i hjemmet med hensikt å hjelpe familier i krise med akutt risiko for utplassering av barna utenfor hjemmet.

Resultatene viser at:

- Intensive familieverntiltak i hjemmet gir sannsynligvis en reduksjon i risiko for at et barn blir plassert utenfor hjemmet, målt ved 12 måneder (+++0, moderat tillit).
- Intensive familieverntiltak i hjemmet kan muligens gi en reduksjon i risiko for at et barn blir plassert utenfor hjemmet, målt ved seks måneder og 24 måneder (++00, lav tillit).
- Derimot, når utfallsmålet var familien som en enhet og ikke hvert enkelt barn, ble det ikke rapportert om en endring av risiko for plassering av barn utenfor hjemmet.
- Fire av syv studier som gjorde kost-nytte analyser viste at intensive familieverntiltak i hjemmet var kostnadsbesparende. En studie viste at det var mer kostnadskrevende enn vanlig praksis, mens to studier rapporterte at det kunne være kostnadsbesparende.

Forfatterne har rapportert at de har moderat tillit til resultatene målt etter 12 måneder. Det var noen svakheter, som ulikheter mellom studiene og systematiske skjevheter, men også styrker som presisjon av funn og mange deltakere i studiene. De har lav tillit til resultatene målt etter 3, 6 og 24 måneder. Dette på grunn av lav metodisk kvalitet, ulikheter mellom studier og publikasjonsskjevheter.

BAKGRUNN

Det har de siste årene vært en dreining i barneverntjenestene mot endringsrettede tiltak (råd, veiledning). I praksis ser man at disse tiltakene ikke hjelper familiene tilstrekkelig, særlig de med komplekse behov. Det er derfor et behov for å vurdere om kompenserende tiltak kan være mer hensiktsmessig i disse tilfellene.

Barnevernreformen trådte i kraft 01.01.22 og har gjort at kommunene har fått et større ansvar. Reformen skal sikre at kommunene etablerer gode hjelpetiltak lokalt, for å styrke sitt arbeid med tidlig innsats og forebygging. Ifølge statistikk fra Barne-, ungdoms og familiedirektoratet var det i 2020 53000 barn og unge som mottok hjelp fra barnevernet. Av disse mottok 66% hjelpetiltak i hjemmet og for 6 % var hjelpetiltaket plassering av barnet utenfor hjemmet. De siste fem årene har andelen barn med hjelpetiltak økt noe i de yngste aldersgruppene, mens den er mer stabil blant barn i skolealder og ungdom.

HVA ER DENNE INFORMASJONEN BASERT PÅ?

Den systematiske oversikten inkluderte 29 studier, der 15 var randomiserte kontrollerte studier og de resterende var kontrollerte studier. 17 studier målte utplassering per barn i familien, mens 10 studier brukte familien som målt samlet enhet. Syv av studiene gjorde også en delvis økonomisk evaluering i tillegg til å måle effekt. Plassering utenfor hjemmet ble definert som tiltak der et barn eller en ungdom blir tatt vare på av lokale myndigheter (eller liknende) og plassert i henhold til en rettskjennelse eller en formell frivillig avtale med foreldrene. Definisjonen av omsorg inkluderte ikke uformell omsorg eller annen lovpålagt omsorg, som for eksempel adopsjon.

Intensivt familievern bygger på teori for kriseintervensjoner der man legger til grunn at familier i krise kan være åpne for endringer og lære ny atferd. Intensivt familievern er mye brukt i USA, Australia, Nederland, Belgia og Storbritannia. Disse tiltakene har gått under ulike betegnelser, som «Homebuilder», «Families first», «Family enhancement program» og «Option 2». Disse modellene har alle som mål å støtte sårbare familier slik at de kan være sammen.

«Homebuilder»-modellen er et eksempel på et tiltak som går under betegnelsen intensivt familievern og var sentralt i 13 av studiene i oversikten. Det som kjennetegner dette tiltaket er rask besvarelse av forespørsel fra foreldrene (innen 24 timer fra henvisning), tilby støtte i en kortere periode (4-6 uker), og jobbe med familien i deres hjemmemiljø. Hver familie har en rådgiver som er tilgjengelig 24/7. Rådgiverne har kun to til tre familier de følger opp, slik at de kan tilby hurtig og fleksibel hjelp som er tilpasset familiens behov. Hjelpen de tilbyr kan være veiledning av ferdigheter, terapi og/eller praktisk hjelp.

24 studier ble utført i USA, én studie i Canada og fire studier i Storbritannia.

OM DENNE FORSKNINGSMOTALEN

Bibliotekaren planla og gjennomførte i samarbeid med forsker og oppdragsgiver (i mai 2022) søk etter oppsummert forskning i helsefaglige litteraturl databaser. Søkestrategiene var utarbeidet på bakgrunn av forskningsspørsmålet og kombinerte søkeord for ulike typer kompenserende tiltak (for eksempel family preservation, parent guidance) og søkeord for å forebygge plassering utenfor hjemmet (for eksempel placement prevention). Søkene ble tilpasset søkemuligheter og begrensninger i den enkelte litteraturl database.

Vi gikk gjennom 521 referanser, vurderte metodisk kvalitet på de relevante oversiktene og valgte i samarbeid med oppdragsgiver hvilken systematisk oversikt som skulle omtales. Når vi presenterer resultatene, er det viktig å si noe om hvor mye tillit vi kan ha til dette. Det handler om hvor trygge vi kan være på at resultatet gjenspeiler virkeligheten. Tilliten til resultatene kan være høy, middels, liten, eller svært liten. Jo høyere tillit, desto sikrere kan vi være på at effekten av et tiltak er presist anslått. Forfatterne av den systematiske oversikten har vurdert tilliten til resultatene, og dette er presentert under hovedbudskap. Vi vurderte metodisk kvalitet på oversikten ved hjelp av verktøyet ROBIS. Konklusjonen fra kvalitetsvurderingen var lav risiko for metodiske skjevheter.

Omtalen er laget av Maria Bjerk, Lars Jørun Langøien og Ingvild Kirkehei, område for helsetjenester, Folkehelseinstituttet. Forskningsomtalen er gjort på oppdrag fra Kunnskapscenteret i Etat for barn og familie i Bergen kommune. Forskningsomtalen skal brukes som kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av barneverntjenesten.

KILDE

Bezczky, Z., El-Banna, A., Petrou, S., Kemp, A., Scourfield, J., Forrester, D., & Nurmatov, U. B. (2020). Intensive Family Preservation Services to prevent out-of-home placement of children: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 102, 104394....